

Секція: Економічна теорія.

С.М. Халатур, І.С. Землякова

К.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

студентка гр. ФК-1-14

Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

м. Дніпро, Україна

Дослідження поняття «економічний розвиток»

Економічний розвиток країни відноситься до найважливіших понять макроекономічної науки. У більшості сучасних економічних джерел спостерігається одночасне вживання понять “економічний розвиток” та “соціально-економічний розвиток” без розмежування і конкретизації їх суті та відмінностей. Однак, якщо розглядати суспільство з системної точки зору і виділяти такі його складові як економічна, політична, соціальна, культурна сфери, необхідним стає уточнення змісту поняття економічного розвитку.

Економічний розвиток – процес функціонування та еволюції економічної системи в довготерміновому періоді, що відбувається під впливом економічних суперечностей, потреб та інтересів. Економічний розвиток характеризується зміною ринкової і виробничої кон'юнктури за тривалий період часу, впродовж якого значну роль відіграють інвестиційні, інноваційні, технічні й технологічні чинники розвитку економіки, а також чинники економічної власності та господарського механізму. У процесі економічного розвитку економічна система переходить від однієї стадії чи етапу до іншої (наприклад, від нижчої стадії капіталізму до вищої), або від одного стану (наприклад, доіндустріального чи аграрного) до іншого (індустріального).

Головною рушійною силою економічного розвитку є матеріальні й духовні інтереси людини, що формуються та розвиваються під впливом відповідних матеріальних і духовних потреб. Основними чинниками

економічного розвитку є технічні, технологічні, екологічні, економічні, трудові, соціальні, політичні, духовні, географічні, демографічні, соціально-економічні, правові, інформаційні, інтелектуальні та ін.

В історичному аспекті з погляду технологічного способу виробництва виділяють три типи економічного розвитку: доіндустріальний, індустріальний, постіндустріальний, якому властиве використання таких специфічних факторів, як інформаційний, інтелектуальний тощо.

Така періодизація економічного розвитку прийнята здебільшого у західній економічній науці. Існує також класифікація економічного розвитку за критерієм панівних у суспільстві матеріальних або духовних цінностей: доматеріальний, матеріальний, у якому на передній план виходять матеріальні цінності, постматеріальний, який тільки-но почав формуватися і для якого характерним є поступовий пріоритет духовних цінностей.

У вітчизняній економічній науці існують дві періодизації економічного розвитку:

1) за критерієм ступеня товаризації виробництва дотоварна (доринкова) економіка, товарна (ринкова) економіка, посттоварна (постринкова) економіка, тобто переважаюче безпосередньо суспільне виробництво.

2) за критерієм панівної форми власності первіснообщинна, рабовласницька, феодальна, капіталістична й соціалістична економіка [1].

Сучасна економіка України – це, по-перше, постіндустріальна економіка, по-друге, перехідна від матеріальної до постматеріальної економіки, по-третє, перехідна від командно-адміністративної до соціальної ринкової капіталістичної економіки.

При розгляді економічного розвитку у суто функціональному аспекті (крізь призму короткотермінового і довготермінового ринкових періодів) виділяють такі три його типи: екстенсивний, інтенсивний, детенсивний економічний розвиток. За екстенсивного типу економіка розвивається внаслідок механічного нарощування обсягів витрат ресурсів, за інтенсивного – внаслідок якісного вдосконалення технічних, технологічних, економічних та інших систем, за детенсивного відбувається погіршення технічного й

технологічного рівнів виробництва, національна економічна система загалом деградує. Це було характерно для економіки України кінця ХХ ст.

У навчальній літературі також нерідко використовують термін “соціально-економічний розвиток”, підкреслюючи тим самим тісний зв'язок між рівнем економічного розвитку і вирішенням соціальних проблем країни.

Соціально-економічний розвиток – це процес безупинної зміни матеріального базису виробництва а також усієї сукупності різноманітних відносин між економічними суб'єктами, соціальними групами населення. Політичні і військові потрясіння, соціальні конфлікти, екологічні катастрофи можуть призупинити розвиток економіки будь-якої країни, відкинути її на кілька десятиліть назад, а іноді привести і до остаточної загибелі, як це було з древніми цивілізаціями.

У планетарному масштабі відбувається безупинний позитивний розвиток економіки. У його основі – досягнення науки, технічного прогресу, розширення їхнього технологічного застосування, що дозволяє обновляти асортимент продукції і послуг, частково заміщати гостродефіцитні ресурси, знижувати загальну ресурсоемність виробництва, витримувати екологічні вимоги й обмеження, які диктує суспільство.

З іншого боку, змінюються соціальні стандарти рівня життя, освіти, культури, охорони здоров'я, інформаційного забезпечення населення і бізнесу. Формуються нові і розвиваються традиційні потреби суспільства. Зростає роль міжнародного наукового співробітництва, наприклад, в освоєнні космічного простору, в області генетики й енергетики майбутнього [1].

Отже, економічний розвиток на тривалих тимчасових інтервалах і в масштабах, що перевершують одну країну, є прогресивним, поступальним процесом.

Література:

1. Аткиссон А. Як сталий розвиток може змінити світ / А. Аткиссон. – М. : БІНОМ; Лабораторія знань, 2012.